Phẩm 4: NIỆM TĂNG

Tôn giả Xá-lợi-phất bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn! Thế nào gọi là Thánh chúng?

Phật bảo:

–Này Xá-lợi-phất! Nếu người nào có thể tin hiểu, thông đạt tất cả các pháp là không sinh, không diệt, không khởi, không tướng, thành tựu được nhẫn như thế hãy còn không thủ đắc về ngã, huống chi là thủ đắc về các quả Tu-đà-hoàn, Tư-đà-hàm, A-na-hàm, A-la-hán, huống nữa là thủ đắc về pháp, thủ đắc về nam nữ, thủ đắc về đạo, huống hồ là thủ đắc về các việc như vậy, đó gọi là Thánh chúng, Thánh chúng ấy cũng không thủ đắc. Lại nữa, này Xá-lợi-phất! Chúng sinh ít có thể tin hiểu các pháp là không sinh, không diệt, không tướng. Nếu có thể tin hiểu các pháp là không sinh, không diệt, không tướng, tâm không còn điên đảo cùng hiểu rõ đều do pháp hòa hợp, không còn thọ đời sau nữa, nhận biết các pháp thế gian đều từ duyên khởi hư vọng, thì người ấy không còn trụ vào thân này nữa, do nhân duyên đó nên gọi là Thánh chúng. Người này đối với ngôn ngữ cũng không thủ đắc, gọi là các danh, tướng, nhưng tập hợp những việc không tướng, không hý luận, đó gọi là Tăng bảo, được thọ nhận sự cúng dường. Vì đạt được ý nghĩa chân thật, không điên đảo, người ấy cho sự việc niệm Tăng kia là phương tiện nên cũng là không.

Này Xá-lợi-phất! Người chỉ dạy như vậy gọi là tri thức thiện.

Này Xá-lợi-phất! Đoạn dứt tất cả con đường ngôn ngữ gọi là Thánh chúng. Vì sao? Vì ở trong giáo pháp của Phật đều là nhân nơi ngôn ngữ để nêu bày về nghĩa chân thật, ngôn ngữ như thế là cũng không thể thủ đắc. Vì thế nên biết đoạn dứt các ngôn ngữ gọi là Thánh chúng.

Này Xá-lợi-phất! Nếu có người nói, ở trong giáo pháp ấy, không có lời nói, không có quyết định, làm sao gọi là Tăng?

Này Xá-lợi-phất! Ta ở trong trường hợp ấy nên đáp như vầy: “Chúng Tăng gọi là thực hành những việc như thật, việc này quyết định cũng không thể thủ đắc, đều cùng một sự tu học, một sự nhẫn nhục, một pháp vị. Việc này cũng dùng ngôn ngữ của thế tục để giảng nói, chẳng phải là Đệ nhất nghĩa. Trong Đệ nhất nghĩa không có quyết định thật gọi là Tăng, là pháp thường không hư hoại. Nếu Thánh nhân nói có pháp này, tức là nhiễm ô. Vì sao? Vì nếu người nào có sự phân biệt đây là nam, đây là nữ, là Trời, là Rồng, là Dạ-xoa, là Càn-thát-bà, là Cưu-bàn-trà, là pháp, là phi pháp; phân biệt những việc như vậy rồi, nắm bắt vô số những sự việc như thế rồi, nói như vầy: là ngồi, là nằm, là đi, là đứng. Vì Thánh nhân đã đạt được thật tướng của các pháp, không phân biệt là nam, là nữ, là trời, là rồng... cho đến là pháp, là phi pháp. Vì không phân biệt nên không thủ đắc nơi vô số các pháp. Người không thủ đắc nơi vô số các pháp, có thể giảng nói là ngồi, là nằm, là đi, là đứng chăng?

–Bạch Thế Tôn! Không.

–Này Xá-lợi-phất! Nếu có người nói đây là nam, là nữ, là trời, là rồng... cho đến là pháp, là phi pháp, thì chỗ người ấy đã giảng nói chẳng phải là hư vọng chăng?

–Bạch Thế Tôn! Là hư vọng.

–Này Xá-lợi-phất! Nếu không nhập vào chỗ hư vọng ấy, thì gọi là Thánh chúng. Vì không còn điên đảo nên gọi là Thánh chúng.

Này Xá-lợi-phất! Chỗ có bất thiện, chỗ có thể nhận biết, chỗ có thể thủ đắc, như

vậy tất cả các pháp bất thiện đều dùng danh, tướng làm căn bản. Nhưng ở trong pháp của Hiền thánh đã đoạn dứt các danh, tướng, lại không niệm về danh, tướng, cũng không thủ đắc về danh, tướng. Vậy sao có thể gọi là Thánh là Chúng?

Đoạn dứt các danh, tướng gọi là Thánh chúng. Nếu có nơi chốn của pháp thì nên dứt nên đoạn, vì trong giáo pháp của Hiền thánh không có danh, không có tướng, không có ngôn ngữ, đoạn trừ các ngôn ngữ, không có tụ hợp, tan rã. Nếu nói không có tăng, tức là phá Thánh chúng, cũng là không thủ đắc, gọi là tưởng hư vọng của danh, tướng. Vì chấp các thứ là kiến, do tà kiến nên thọ nhận thân đời sau. Tham chấp các kiến nên sinh ra năm ấm.

Này Xá-lợi-phất! Năm ấm đều là tham chấp hư vọng, đó gọi là đường ác, gọi là tà kiến. Các bậc Hiền thánh không có việc này, nhưng nhận biết do duyên hư vọng nên dấy khởi về ba cõi, do nhận biết việc ấy nên gọi là Thánh chúng.

Này Xá-lợi-phất! Phàm chỗ thấy biết ở trong Thánh chúng đều không thể thủ đắc. Đó là thấy ngã, thấy nhân, thấy chúng sinh, thấy thọ mạng, thấy nam, thấy nữ, thấy trời, thấy địa ngục, thấy súc sinh, thấy ngạ quỷ, thấy năm ấm, sáu nhập, mười tám giới, kiến chấp về tiếng ốc, kiến chấp về tiếng trống, kiến chấp về tiếng đất, kiến chấp về tiếng lửa, kiến chấp về tiếng gió, kiến chấp về tiếng nước, kiến chấp về tiếng trì giới, kiến chấp về tiếng phá giới, kiến chấp về tiếng chánh đạo, kiến chấp về tiếng tà đạo, kiến chấp về tiếng dơ, kiến chấp về tiếng sạch, kiến chấp về tiếng Tam-muội, thiền định, kiến chấp về tiếng tám Thánh đạo, kiến chấp về nơi quả Tu-đà-hoàn, quả Tư-đà-hàm, quả A-na-hàm, quả A-la-hán, kiến chấp về tiếng giải thoát, kiến chấp về tiếng đắc quả, kiến chấp về tiếng Phật, kiến chấp về tiếng Pháp, kiến chấp về tiếng Tăng, kiến chấp về tiếng diệt độ, kiến chấp về tiếng Niết-bàn.

Này Xá-lợi-phất! Đó gọi là kiến chấp về các âm thanh hư vọng. Chúng Hiền thánh đối với đệ nhất nghĩa không có thủ đắc về các kiến chấp ấy, thông đạt vô số âm thanh là một tướng, gọi là vô tướng, không chống trái, không tranh chấp, thành tựu pháp nhẫn không điên đảo, gọi là Thánh chúng.

Này Xá-lợi-phất! Pháp nhẫn này không điên đảo gọi là vô tướng. Vô tướng nên không lấy, không bỏ, không nghịch, không thuận, không sinh, không diệt, chính nó tự nhiên trở về nơi vắng lặng, không tu, không hoại, không khởi, không đắc, không phân biệt kia, đây nên tâm luôn xả, lìa. Vì sao? Vì ở trong pháp nhẫn không có bờ bên này, không có bờ bên kia, không có phân biệt, chẳng phải là không có phân biệt. Thấu tỏ về vô tướng, thành tựu nhẫn ấy, gọi là Thánh chúng. Phá hòa hợp nên gọi là Thánh chúng.

Này Xá-lợi-phất! Nơi kinh khác ta đã giảng nói: người nào thấy pháp tức là thấy Như Lai, nhưng Như Lai chẳng phải là pháp, cũng chẳng phải là phi pháp. Vì sao? Vì Điều-đạt là kẻ ngu si và các ngoại đạo đều dùng sắc thân để thấy Phật.

Này Xá-lợi-phất! Không nên dùng sắc thân để thấy Như Lai, cũng không nên dùng âm thanh để thấy Như Lai.

Này Xá-lợi-phất! Nếu người nào dùng sắc thân để thấy Phật thì cách xa Phật. Vì sao? Vì đối với Phật không cho là thấy hình sắc để gọi là thấy Phật.

Này Xá-lợi-phất! Nếu người nào có thể thấy các pháp là vô tướng, không danh tự, không xúc chạm, không nhớ nghĩ, không suy niệm, không sinh, không diệt, không hý luận, không gắn niệm nơi tất cả các pháp, không niệm về Niết-bàn, không dùng Niết-bàn để suy niệm, không tham chấp về Niết-bàn, tin hiểu các pháp đều là một tướng, đó là vô tướng.

Này Xá-lợi-phất! Đấy gọi là thấy biết chân chánh. Đức Phật gọi tất cả các pháp đều không mong cầu, không hý luận, không sinh, đối với sự việc này cũng không nhớ nghĩ, không phân biệt, đó gọi là thấy Phật. Nếu có người ở trong pháp này, không có tưởng nhớ nghĩ, phân biệt, không lấy, không bỏ, không tham chấp, không chống trái, không tưởng, không có nghiệp về tưởng, không tham chấp nơi ngôn ngữ, biết rõ các pháp đều là giả danh, không thật có, đoạn dứt con đường ngôn ngữ, không có sai biệt, cũng không hý luận, đó gọi là vô sinh, vô tưởng. Hành giả ở trong thế gian gọi là Thánh chúng.

Này Xá-lợi-phất! Thấy những pháp gì gọi là thấy Phật? Đó là vô tưởng, không phân biệt, không hý luận, không thọ nhận tất cả các pháp. Hoặc dùng cửa không, hoặc cửa vắng lặng, hoặc cửa xa lìa, không niệm về chỗ thấy biết, không thủ đắc về sự thấy biết, thì việc ấy cũng không thủ đắc. Gọi là danh tự thì nơi chốn ấy cũng không thủ đắc, đó là Niết-bàn. Vì sao? Này Xá-lợi-phất! Ta hãy còn không nghĩ về Niết-bàn, làm sao nói là các ông nên nghĩ về Niết-bàn, nên đạt được Niết-bàn.

Này Xá-lợi-phất! Nếu người nào thủ đắc về Niết-bàn, thì người ấy không phải là người xuất gia theo Phật, mà là người xuất gia theo lục sư ngoại đạo, nên biết người này là giặc của chánh pháp, đã lẻn vào trong pháp của ta. Nên biết kẻ ấy đã làm nhiễm ô giáo pháp của ta. Nên biết người ấy là giặc lớn, giống như nơi thành ấp lớn có giặc cướp lớn. Vì sao? Vì người ngu như thế hãy còn không đạt được Niết-bàn, huống chi là người mà ta đã nêu.

Này Xá-lợi-phất! Người ngu này ta đã dùng tay ngăn lại, vì chẳng phải là đệ tử của ta, không được nhập vào trong số tăng chúng, ta không phải là thầy của kẻ ấy.

Này Xá-lợi-phất! Nếu nhận biết rõ các pháp là không sinh, không diệt, không niệm, không tưởng, người đạt được pháp nhẫn ấy hãy còn không đạt được Niết-bàn, huống gì là người mà ta đã nêu.

Này Xá-lợi-phất! Phật đã giảng nói như thế, gọi là thấy pháp. Có thể thấy rõ sự việc này gọi là thấy Phật.

Này Xá-lợi-phất! Thế nào gọi là Như Lai?

Tất cả các pháp là như, không biến đổi, không hoại diệt, đó gọi là Như Lai. Nếu người nào đối với pháp ấy không còn nghi ngờ, gọi là Thánh chúng.

Này Xá-lợi-phất! Trong đời quá khứ có một người ngu không biết rõ về khỉ vượn, đi vào rừng lớn, thấy có một đám khỉ vượn tụ tập tại một nơi cây cối rừng rậm. Người ấy từng nghe có cõi trời Đao-lợi, liền cho đó là chư Thiên ở cõi trời Đao-lợi, nên bỏ đi ra khỏi rừng cây, trở về làng xóm cũ, đến nơi có nhiều người bảo họ:

–Các ông đã từng thấy cõi trời Đao-lợi chưa?

Mọi người trả lời:

–Chưa từng thấy.

Người này liền nói:

–Tôi đã từng thấy, các ông muốn thấy không?

Mọi người đều nói là muốn thấy, người ấy bèn dẫn mọi người đi vào khu rừng kia, chỉ chỗ bầy khỉ vượn đang tụ tập, nói:

–Các người xem đấy là chư Thiên ở cõi trời Đao-lợi.

Mọi người nói:

–Chẳng phải là cõi trời Đao-lợi, đây là chỗ vui đùa của đám vượn khỉ trong rừng, vì ông ngu si điên đảo nên không biết về khỉ vượn, lại cũng không biết về chư Thiên nơi

cõi trời Đao-lợi.

Này Xá-lợi-phất! Người ấy không dẫn đại chúng đi vào rừng kia. Như vậy, này Xá-lợi-phất! Ở đời vị lai, nếu có Tỳ-kheo đến nhà cư sĩ nói như vầy:

–Ông muốn thấy Phật, gặp Thánh chúng, nghe pháp của Phật không? Trong nhà cư sĩ có người tin pháp của Phật, nên đều nói muốn thấy, nghe, lãnh thọ giáo pháp của Phật.

Này Xá-lợi-phất! Trong nhà cư sĩ ấy có người tham chấp ưa thích ngôn từ đi vào chùa tháp, có các Tỳ-kheo ưa việc thuyết giảng có thể thông tỏ các kinh, nương vào ngôn ngữ, ưa thích trau chuốt văn từ, các Sa-môn này tùy thuận để giảng nói cho họ, gọi đó là chân đạo, nhưng chỉ làm đầy số lượng Tăng chúng. Như người thả bò, chỉ ưa thích đọc sách không hội nhập vào nẻo chân như, chỉ dốc làm vui theo ý của người khác, quý nơi danh lợi, tinh xảo về việc đời giảng nói pháp bất tịnh, chỉ có thể khéo léo về ngôn từ, thực hành đạo thế gian, không có oai đức, phá bỏ nhân của Niết-bàn, bỏ sự tĩnh lặng của bậc Thánh, không ưa thích thiền định, ngày đêm luôn ưa thích đàm luận, tranh cãi, nằm đắp chăn mền dày hãy còn không nhất niệm thuận theo thiền định, huống hồ là có thể thành tựu quả vị Sa-môn. Người này ngủ nghỉ thường tương ưng với tâm thế tục, đầu đêm, cuối đêm, không tu theo pháp thuận nhẫn, ưa thích pháp thấp kém. Người ấy cũng được nhiều sự cúng dường về y phục, thức ăn uống. Vì sao? Người ấy thường bị ma xấu ác thâu tóm, ưa thích lời nông cạn, không siêng năng tu học đệ nhất nghĩa, không thể đọc tụng, thọ trì kinh thâm diệu bậc nhất, nghe thì sợ hãi, xả bỏ phần tinh thuần mà lấy cặn bã. Hoặc có các phàm phu được nhiều lợi dưỡng, sinh tâm tham chấp, suy nghĩ: "Chúng ta cũng nên học theo chỗ bàn luận ấy."

Này Xá-lợi-phất! Người ấy đã lìa bỏ pháp báu vô thượng, rơi vào tà kiến. Sa-môn Chiên-đà-la này có các cư sĩ tại gia đi đến chỗ của các Sa-môn ấy, người ác như vậy mà giảng nói giáo pháp, vì lợi dưỡng nên khen ngợi Phật, Pháp, Tăng, chỉ để cầu mạng sống nên làm kẻ hầu hạ cho tiền của, tham chuộng về ăn uống, y phục mà khen ngợi chỗ ưa thích của mình, cho rằng nếu thực hành bố thí thì được sinh lên cõi trời, ở trong giáo pháp của Phật thì bố thí này là pháp thấp nhất. Ở đây, Sa-môn khen ngợi là pháp tối thắng và nói: Do nhân duyên là bố thí lớn nên được sinh lên cõi trời. Không biết về ngôn ngữ, không hiểu về nghĩa lý, chỉ biết ban đầu nhập vào pháp nhỏ, cạn cợt, tham chấp về ngã, nhân, xả bỏ Đệ nhất nghĩa.

Này Xá-lợi-phất! Giảng nói pháp như vậy, nếu có người sinh niềm tin xuất gia, với các người ác mà cùng nhau hòa hợp, không siêng năng cầu Đệ nhất nghĩa sâu xa, do có chỗ thủ đắc nên nói có ngã, có nhân, có chúng sinh, có tuổi thọ, có mạng sống là đã nhớ tưởng phân biệt, là pháp không thật có. Trong A-tỳ-đàm, Tu-đố-lộ tự nêu bày, nghị luận, hoặc nói đoạn, thường, hoặc nói tạo tác, hoặc nói không tạo tác.

Này Xá-lợi-phất! Bấy giờ giáo pháp của ta phần nhiều là pháp của ngoại đạo, khiến các chúng sinh hủy hoại tâm chánh kiến. Như thế, này Xá-lợi-phất! Pháp thanh tịnh của ta do nhân duyên ấy mà dần dần diệt hết.

Này Xá-lợi-phất! Ta ở lâu trong sinh tử, nhận chịu các khổ não để thành tựu đạo quả Bồ-đề, những người ác ấy bấy giờ lại hủy hoại.

Này Xá-lợi-phất! Nếu có Tỳ-kheo không thể xả bỏ, thấy có thủ đắc, thấy có ngã, có nhân, không hiểu Như Lai tùy theo căn cơ để giáo hóa mà nói quyết định có ngã, có nhân, có pháp. Người như vậy thì ta không hề thọ nhận một chút nước uống, hoặc có khi người ấy nghe được pháp không, tâm tin tưởng thanh tịnh, không kinh hãi

nghi ngờ, bèn trở lại dẫn dắt mọi người hội nhập vào nghĩa thật tướng, liền được xuất gia, thọ giới cụ túc. Vì sao? Này Xá-lợi-phất! Nếu người nào không xả bỏ kiến chấp như thế thì gọi là ngoại đạo.

Này Xá-lợi-phất! Ta dùng nhân duyên của thế tục, giả nói có ngã, chẳng phải là Đệ nhất nghĩa. Nếu có người nói: "Như Lai cũng dùng nhân duyên của thế gian giảng nói có ngã", người đó hoặc có thể thông đạt các pháp là không sinh, không diệt, vô tướng, tức không trái với lời giảng nói của ta, chính là đệ tử của ta.

Này Xá-lợi-phất! Nếu có người nói: Vì sao Như Lai thuận theo nhân duyên của thế gian ở nơi pháp vô ngã mà nói có ngã. Như Lai chẳng nên vì thế gian mà nói lời không chân thật. Lại nữa, trong các kinh phần nhiều nói có ngã, chỗ nêu giảng của Đức Phật không nên hư dối.

Này Xá-lợi-phất! Nên đáp lại người kia: Phật thuyết giảng các pháp đều là không, không chủ tể, không tánh, chỉ là hư vọng, không phải là Đệ nhất nghĩa, vì Như Lai không dùng Đệ nhất nghĩa nên giảng nói có ngã, có nhân. Còn chỗ thuyết giảng của Thánh nhân thì không có tham chấp, người không có trí tuệ bình đẳng với Phật nên cũng không có lỗi lầm.

Này Xá-lợi-phất! Trí tuệ của Như Lai là không thể nghĩ bàn, dùng trí tuệ này để biết rõ về tâm của chúng sinh, hẳn sẽ có người ngang bằng với Phật. Đức Phật là vua pháp lớn của hàng trời, rồng, không nên nêu bày những vấn nạn về chỗ Phật giảng có ngã, nhân. Mọi người trong thế gian thường tranh luận với Như Lai, còn Như Lai thì luôn không tranh luận với thế gian.

Này Xá-lợi-phất! Thuyết giảng có ngã thì rất đáng thương xót, vì trong đó không có pháp cũng không có ngã. Có nhiều chúng sinh không hiểu Như Lai đã tùy theo căn cơ mà giảng nói, nên trái nghịch với pháp bảo phần nhiều bị đọa vào đường ác.

Này Xá-lợi-phất! Ta biết rõ về tà kiến nhưng không thực hành tà kiến. Có thể nhận biết về tà kiến tức là chánh kiến.

Này Xá-lợi-phất! Tà kiến thì hoàn toàn không biến làm chánh kiến, vì kiến chấp không nhận biết về kiến chấp.

Này Xá-lợi-phất! Chư Phật Như Lai đã chứng đắc đạo quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, đối với tất cả thế gian là chỗ rất khó tin được. Ta đối với chư Thiên và tất cả thế gian rất đáng tin chẳng phải là không đáng tin.

Này Xá-lợi-phất! Ta đã giảng nói các pháp là nhằm đi đến bờ bên kia, trong đó cũng không có đến bờ bên kia. Ta đã giảng nói các pháp với những nẻo hành cùng tận, trong đó cũng không có các nẻo hành cùng tận. Ta đã giảng nói các pháp là tịch diệt, trong đó cũng không có tịch diệt. Ta đã giảng nói các pháp là diệt độ, trong đó cũng không có pháp diệt độ. Ta đã giảng nói các pháp là giải thoát, trong đó cũng không có giải thoát. Ta đã giảng nói các pháp là các trí, trong đó cũng không có các trí. Ta đã giảng nói các pháp là tịnh, cấu, trong đó cũng không có tịnh, cấu.

Này Xá-lợi-phất! Như Lai giảng nói các pháp cho chư Thiên cũng không có chư Thiên, giảng nói pháp cho người cũng không có người, giảng nói pháp cho chúng sinh cũng không có chúng sinh.

Này Xá-lợi-phất! Như Lai đã giảng nói minh cùng với giải thoát, trong đó cũng không có minh cùng với giải thoát. Ta giảng nói niệm Phật, nhưng Phật thì không thể niệm. Ta giảng nói nẻo hành nơi không, nhưng không thì chẳng thể hành, cũng không thể niệm.

Này Xá-lợi-phất! Đó gọi là Như Lai đã giảng nói về câu chương nơi kinh pháp, trong đó không có sự giảng nói. Những người ác ấy đạt được câu chương này đem giảng dạy cho người khác, cũng lại xem ta là thầy, không có công đức nơi Thánh chúng của Như Lai mà tự cho là Tăng.

Này Xá-lợi-phất! Ví như đàn vượn khỉ không giống với chư Thiên cõi trời Đao-lợi, các người ác như thế cũng không giống với Thánh chúng của Như Lai.

Này Xá-lợi-phất! Những người xấu ác ấy chỉ dùng âm thanh, ngôn ngữ, tự xưng là Sa-môn, giống như người ngu thấy đàn vượn khỉ cho là chư Thiên cõi trời Đao-lợi.

Này Xá-lợi-phất! Trong những người xuất gia ưa thích nêu vấn nạn, gặp được thầy vì họ mà giảng nói về danh, sắc tịch diệt, đoạn dứt nẻo ngôn ngữ, không khởi, không mất, không sinh, không diệt, không tướng như thế mà không kinh sợ, nên biết người ấy đã từng cúng dường nơi vô lượng chư Phật, mới có thể nhận biết được giáo pháp của ta, đáng được gọi là Thánh chúng.

M